

IURIDICA PRIMA

Институт за правно-економски истражувања и едукација

КНИГА НА АПСТРАКТИ

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА НА МЛАДИ ПРАВНИЦИ И ПРАКТИЧАРИ СО МЕЃУНАРОДНО УЧЕСТВО

на тема:

„DE LEGE FERENDA: ПРАВОТО И НЕГОВАТА ПРИМЕНА КАКВИ БИ ТРЕБАЛО ДА БИДАТ“

29 септември – 1 октомври 2017 година
хотел Парк, Неготино

IURIDICA PRIMA
Institute for Legal Economic Research and Education

BOOK OF ABSTRACTS
of the

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
OF YOUNG LAWERS AND PRACTITIONERS**

theme:
**„DE LEGE FERENDA:
THE LAW AND ITS IMPLEMENTATION”**

29 september – 1 october 2017
hotel Park Negotino, Republic of Macedonia

1. Проф. д-р Гале Галев, редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, раководител на Комисијата за изготвување на Граѓанскиот законик на Република Македонија „Зошто е потребен Граѓанскиот законик на Република Македонија“
2. Проф. д-р Светомир Шкарик, редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Де леге лата де леге ференда.“
3. Проф. д-р Арсен Јаневски, редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Изземање на нотарот“
4. Проф. д-р Никола Тупанчески, редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“, Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Проф. д-р Александра Деаноска, вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „За потребата од инкриминирање на демнењето како облик на кривичното дело загрозување на сигурноста“
5. Проф. д-р Дејан Мицковиќ, редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Родителското право по разводот на брак во македонското право *de lege lata de lege ferenda*“
6. Проф. д-р Александра Груевска Дракулевски, вонреден професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Проблемот на пренатрупаност во казненонравните установи“
7. Д-р Жарко Димитријевиќ, извршител, насловен доцент на Правниот факултет при Универзитетот во Нови Пазар, „Електрификација аутомобила – позив за уреѓење енергетског тржишта“
8. Александра Васик, асистент, Правен факултет при Универзитетот во Ниш, „О карактеристикама поступка по приговору на пријаву за регистрацију жига“
9. М-р Марија Драгиќевиќ, асистент, Правен факултет при Универзитетот во Ниш, „Увоѓење радних судово у правосудном систему Републике Србије – разлози за и против“
10. Д-р Лазар Јовевски, доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, „Користењето на годишниот одмор *de lege lata de lege ferenda*“

11. *Д-р Тони Ѓорѓиев, доцент, М-р Гоце Стоилов, соработник, Воена Академија „Генерал Михајло Апостолски“ Скопје, „Еколошките загрозување во Република Македонија низ призмата на правната основа за заштита на природата“*
12. *М-р Ребека Леви, „Определување на на надоместокот на нематеријална штета причинета во сообраќајна незгода во правото на Република Македонија “*
13. *М-р Марјан Коцевски, нотар во Куманово, „Заколот за нотаријат de lege ferenda“*
14. *М-р Оља Спасовска,, Хашки трибунал“*
15. *М-р Тамара Андова, асистент, М-р Ардијан Ислами, асистент, Правен факултет, ФОН универзитет Скопје, „Противправно прекинување на бременоста“*
16. *Д-р Мими Шутова, доцент, Правен Факултет Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, „Претходно прашање во постапка за повреда на правата од индустриска сопственост “*
17. *Лиле Стефанова, јавен обвинител, Специјално Јавно Обвинителство на Република Македонија, „Решение за притвор и правото на жалба“*
18. *М-р Илија Јованов, „Екстрадицијата како правен институт во меѓународната кривична постапка“*
19. *М-р Маја Велјанова, Димитриј Постоловски, „Заштитата на потрошувачите од нечесните клаузули во потрошувачките договори во правото на Република Македонија“*
20. *Д-р Бобан Мисовски, доцент, и Д-р Дивна Пешиќ, доцент, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, „Дали и како до независно судство во Република Македонија“*
21. *Д-р Коле Павлов, насловен доцент на Факултетот за туризам и менаџмент, професор во*
22. *М-р Илија Манасиев, асистент, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Аксиолошката природа на правото како право што треба да биде применето“*
23. *Д-р Јорданка Галева, насловен доцент, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје , „Мултикултурализмот и геополитиката со осврт на македонското прашање“*

24. *Д-р Гоце Галев*, Редовен професор, Правен факултет, ФОН Универзитет, „Спојување и преземање на трговските друштва во правото на Европската Унија“
25. *М-р Марко Кртолица*, соработник и докторанд, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „За потребата од (не)менување на изборниот систем за избор на македонските пратеници“
26. *М-р Сашо Николов*, советник во Советот на Град Неготино, „Правна положба и улога на Советот на Општина Неготино“
27. *М-р Ненад Паунов*, „Брачниот договор во современите семејноправни системи“
28. *Јовица Димитроски*, студент на Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Специфичности на правниот и политичкиот систем на Македонија“
29. *Д-р Јелена Трајковска Христовска*, доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Елементи на постапката за оцена на уставноста на нормативните акти пред Уставниот суд на Република Македонија“
30. *Проф. д-р Сејфула Османи*, вонреден професор, декан на Правниот факултет Меѓународен универзитет во Струга, *Страшо Ангелески*, Адвокат од Скопје, (поранешен дипломатски претставник на Меѓународниот Центар за развој на миграциона политика (seated in Vienna) во Република Македонија од 2000- 2006), „Граници на одговорноста на Република Македонија за повреда на принципот на човекова безбедност за време на Европската бегалска криза 2015/2016 година“
31. *Проф. д-р Ангел Ристов*, вонреден професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, „Правото на нужен дел во Граѓанскиот законик на Република Македонија: реална потреба или „камен за сонување“ при планирањето на наследството“

Проф.д-р Гале Галев,
редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје
Раководител на Комисијата за изготвување
на Граѓанскиот законик на Република Македонија

ЗОШТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И Е ПОТРЕБЕН ГРАЃАНСКИ ЗАКОНИК

Апстракт: Одговор на овде поставеното прашање: *Зошто на Република Македонија и е потребно донесување на Граѓански Законик?* ни дава Проектот од 2009 (подготвен) за изработка на Граѓански Законик на Република Македонија, кој Владата на Република Македонија го рзгледа и усвои на својата редовна седница одржана на 28.12.2010, кога ја донесе и Одлуката за формирање на Комисија за изготвување на Граѓански Законик на Република Македонија. Но, за потребите на денашната меѓународна правничка средба во градот на Вардар Неготино сметам дека би бидо од полза да наведам, макар, дел од аргументите изложени во цитираниот Проект, кои одат во прилог на тоа Република Македонија, да донесе свој *Цивилен кодекс*.

Во редот на овие аргументи, не би требало да биде спорно, дека свое место имат и следниве:

1. Македонија како дел од континенталниот европски простор цивилизацијски и културолошки му припаѓа токму на тој дел. Оттука, ако на тој простор од древнина до денешен ден правото оставило и остава длабоки траги, кои, би рекле, имаат планетарна вредност и влијание врз вкупниот негов развој, тогаш повеќе од обврска треба да биде, следејќи го примерот на, скоро, најголемиот број на европски земји, и *Република Македонија да изврши кодификација на своето граѓанско право*.

2. Во контекст на изложеното по горе заслужува да се нагласи и фактот дека, уште, пред Христа (168) римското право било применувано на овие македонски простори, но и повеќе векови по Христа, прво како римско, а потоа како византиско право. Последново, посебно се однесува на *Јустинијановата кодификација* (донесена во периодот 528–534), насловена како: *Corpus iuris civilis*. Ова не можело да остане без свое влијание и во т.н. ран и развиен феудализам. Познато е дека Македонија во овој релативно долг период повеќекратно ги менувала своите господари: Византија, Бугарија и Србија. Во рамките на нивното политичко владеење, кога станува збор за правото, заслужува да се нагласи дека, покрај чисто византиското право, (*Еклогата* од 726 година, *Земјоделскиот закон*, (од крајот на 7 и почетокот на 8 век, *Синтагмата* и др., отпочнал и процесот на подготвување и донесување на словенски верзии на овие правни акти. Во средновековна Србија, кога и Македонија е дел од неа, сите овие правни акти, во вид на компилација, го сочинувале *Законот на Константин Јустинијан*. Овој закон, подоцна бил придоден кон *Душановиот Законик*, инаку, донесен на македонско тло, во Скопје (1349) и дополнет, исто така, на ова тло, во градот Серес (1354), денешна Грција. При оваа кратка ретроспектива заслужува да се одбележи и фактот дека и првиот оригинален словенски закон, насловен како: *Закон судним људем (Закон за судење на лугето)* бил подготвен, токму, во Македонија и тоа во времето на *Брегалничката мисија на солунските браќа*

Кирил и Методиј (845–855), подоцна, опишто прфатени како сесловенски просветтели, а денеска и како граѓани на Европа. Тоа е таа традиција, која, потикнува, но исто времено и обврзува, денешната генерација на самостојна и суверана Македонија, исто така, да го даде својот придонес во изградбата на нејзиниот правен систем и поредок, а во тој контекст и во изградбата на македонското граѓанско право, како еден од главните столбови на овој систем и поредок.

3. Обврска повеќе да се пристапи кон кодифицирање на нашето граѓанско право, гледано од аспект на *денешните потреби*, а посебно од аспект на *глобалните процеси*, во кои влегува процесот на нашата престојно интегрирање во Европската Унија, е таа што овие потреби и процеси бараат изградба на *модерен правен систем и поредок кој би бил сообразен, а со тоа и компатибилен, (од начелно до содржинско ниво), со оној на Европската Унија и на земјите членки на Унијата, но, во контекст на нејзиниот регионалниот пристап, секако, пред тоа, сообразен и компатибилен и со оној на земјите кандидати за членки на оваа Унија.*

4. И, без да би постоела предходнава потреба, повеќе од потребно е, час поскоро, да се пристапи кон *внатрешна хармонизација на самото наше право.* Тоа дотолку повеќе што во него се уште се препознатливи рецидиви од поранешното југословенско право, кое согласно Уставниот закон за спроведување на Уставот од 1991 годи беше прифатено да се применува како *републичко.* Тоа едно, и второ, по осамостојувањето на Република Македонија (1991), прифаќајќи, во основа, *парцијален пристап* во градењето на правниот систем, без претходно општите (системски) прашања да бидат уредени на некое *начелно (општо) ниво,* денес сме сведоци на *мноштво на парцијални закони во кои општото и посебното често се испомешани,* што, секако, нивната применливост ја прават тешка и проблематична. Но, и не само тоа. Немањето на јасно дефиниран пристап во уредувањето на правниот систем доведе и до други бројни недоследности кои се провлекуваат во постојното наше законодавство. Во редот на овие, (недоследности), посебно, би ги спомнале: *лесното и многу често изменување и дополнување на законите; уредување со подзаконски акти на прашања кои материјално можат да бидат уредени исклучиво со закон* (типичен пример на таков пропис беше, на пример, *Уредбата за продажба на изграденото и неизграденото градежното земјиште*); *постоенето на контрадикторност на правни решенија од два или повеќе закони кои уредуваат исто или слично правно прашање* (пример, прашањето поврзано со формата на договорите и последиците во случај на нејзино непочитување (*Закон за облигациони односи, наспроти Закон за вршење на нотарски работи*), или прашањето поврзано со застапувањето како правен институт (*Закон за облигациони односи, Закон за трговски друштва, Закон за процесна постапка*); *Уредување на ист граѓанско- правен однос во повеќе закони без водење на доволно сметка на општата уреденост на тој однос* (такв случај преставува, на пример, *Договорот за долгорочен закуп, кој е уреден со Законот за градежно земјиште, Законот за земјоделско земјиште др., наспроти Законот за облигациони односи, во кој е уреден општиот тип на договорот за закуп, чија модификација пртставува, споменатиот договор за долгорочен закуп*) и сл.

5. Кодифицирањето на граѓанското право, од своја страна, не само што ќе помогне во изградувањето и стабилизирањето на граѓанско-правната материја, туку, тоа, од своја страна, како еден од носечките столбови на правниот систем и поредок во земјата, истовремено ќе има и свое позитивно влијание врз изградбата на останатите делови од овој систем и поредок. Ова во таа смисла што, добро правно уредената материја од доменот

на граѓанското право, ќе придонесе и попречи одредени содржини некритички правно да бидат пренесувани и уредувани во други правни подрачја, иако според својата правна природа припаѓаат на цивилно-правната област и обратно содржини од тие подрачја да бидат инкорпорирани во последнава правната област. Со еден збор, добро селектирана, систематизирана и правно уредена материјата од доменот на цивилното право во Граѓанскиот законик, еднаш за секогаш, општото ќе го разграничи од посебното и, што е посебно значајно, на приватното од јавното. Во контекст на ова, не би било никакво претерување, ако речем, дека и до денденешен јавното, како репрезент на јавниот интерес, со голема леснотија правно го узорпира местото кое, по природата на нештата, исклучиво и единствено, му припаѓа на приватниот интерес како репрезент на приватното.

6. Со оглед на нивото на вградено знаење и искуство (домашно и компаративно, теоретско и практично), во Граѓанскиот кодекс, не треба да биде спорно дека, тој ќе придонесе во јакнење на правната сигурност, и тоа, не само во доменот на приватно-правната свера, која е алфа и омега во секоја пазарно ориентирана општествено-политичка заедница, туку, уште, и во останатите домени од општественото живеење.

7. Во секој случај, една од посебно значајните вредности на кодификацијата, сватена како завршен правен чин, покрај *нејзината цивилизациска вредност тесно поврзана со самиот суверинитет на земјата*, е и таа што со нејзиното реализирање ќе се верифицира и потврди зрелоста и свесниот стремеж на институциите на системот во нашата земја, (посебно на: Владата, Парламентот и судството, како репрезенти на извршната, законодавната и судската власт), насочени во правец на јакнење на она што значи демократско општество и владеење на правото и правната држава. Последново посебно гледано преку оптиката на судските инстанции, кои најнепосредно и ќе се служат и го применуваат Граѓанскиот кодекс. Тие, имајќи го во раце овој, безпоговорно, исклучително вреден и значаен, Законик, не би било спорно дека, во неговата примена ќе се издигнат до нивото на древната, но исто толку, и сегашна парадигма: *одењето во суд или подобро одењето кај судијата да се доживува како вистинско одење кај правдата*.

*Проф. д-р Светомир Шкарик,
Редовен професор на Правниот факултет
„Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје*

DE LEGE LATA И DE LEGE FERENDA

DE LEGE LATA: кошмар во правото; правото - во партиски стеги; „морално неасолни закони“; догматска примена на правото; граѓанин наспроти човекот; судии - гласноговорници на „неисправното право“; македонското право пред големи предизвици

DE LEGE FERENDA: правото како интерпретативен поим; рамнотежа помеѓу позитивното (законско) право и природното (надзаконско) право; јуридизација на правото (уставно право како судско право); судовите како „царство на правото“ и судиите како негови владетели; судската власт наспроти политичката власт; демократијата „скапоцено добро“, а правна држава „секојдневен леб“; човековите права - столб на европското и меѓународното уставно право; македонскиот правник наспроти европскиот правник.

*Проф. д-р Арсен Јаневски,
редовен професор на Правниот факултет
„Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје*

ИЗЕМАЊЕ НА НОТАР

Апстракт: Институтот исклучување и изземање на нотар постои за остварување на одредени правно-политички и правно-технички цели. Тој треба да обезбеди законитост, објективност, независност и непристрасност во работењето на нотарот. Со исклучување и изземање на нотарот треба да се сочува угледот на нотаријатот во државата и довербата на граѓаните во работата на нотарите. Во трудот авторот обработил неколку прашања кои се однесуваат на институтот исклучување и изземање на нотар. Покрај поимот и значењето на овие институти, изложено е изземањето на нотар според Законот за Нотаријат на Република Македонија од 2007 (во работите кои се уредени со тој закон) и според Законот за нотаријатот од 2016 година, потоа изземањето на нотар во постапката за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, и изземање на нотар кога нотарот врши работи како повереник на судот или други органи. Во овој дел на трудот посебно е обработено прашањето за изземање на нотар во постапката за расправање на оставина, во постапката за доставување на писмена и во постапката по предлозите за извршување поднесени пред 26 мај 2006. година кои не се правосилни. Обработено е и прашањето на правните последици кога не е изземен нотарот, а требало да биде изземен. Во трудот авторот укажува дека во Законот за нотаријатот има мал број на причини кои *ex lege* доведуваат до изземање на нотарот и дека треба тој број да се зголеми или да се предвиди можност за супсидиерна примена на одредбите за изземање од Законот за парничната постапка. На крајот на трудот дадени се заклучоци во кои авторот посебно нагласува дека постапката и причините за изземање на нотар во Законот за нотаријатот не се решени на најдобар можен начин и дека треба да се уредат.

Клучни зборови: нотар, изземање, исклучување, причини за изземање, нотарски акт, расправање на оставина, решение.

Prof. dr.sc. Arsen Janevski
Full-time Professor with tenure ,
Faculty of Law Faculty of law "Iustinianus Primis"
University "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje

EXEMPTION OF NOTARIES

Abstract: The legal institute exemption of notaries exists for the purposes of achieving specific legally-political and legally-technical objectives. It has to ensure the legality, objectivity, independence and impartiality in the work of notaries. The exclusion and exemption of notaries should preserve the reputation of the notaries in the country and to preserve citizens' trust in the work of notaries. In this paper the author has dealt with several issues related to the institute exemption of notaries. In addition to the concept and importance of the institute exemption, the paper elaborates on the exemption of notaries under the Law on Notary service of the Republic of Macedonia (in actions that are governed by that law), then the exemption of notaries in the procedure of rendering a decision to allow enforcement on the basis of an authentic instrument, and the exemption of notaries when the notary performs duties as trustee of the court or other authorities. This part of the paper particularly address the issues of exemption of notaries in the legacy proceedings, in the process of delivery of written communications and in the procedure upon the proposals for enforcement submitted before 26 May 2006, which are not legally binding. The paper also addresses the issue when a notary has not been exempted, but it should have been exempted. The author points out that the Law on Notary service has little grounds that lead to exemption of the notary *ex lege* and that their number should be increased, or the possibility of subsidiary application of the provisions on exemption from the Code of Civil Procedure should be provided. At the end of the paper are the conclusions where the author especially emphasizes that the procedure and the grounds for disqualification of a notary in the Law on Notary service are not determined in the best possible way and that they should be additionally regulated.

Key words: notary, exemption, exclusion, grounds for exemption, notary act, legacy procedure, decision.

*Проф. д-р Никола Тупанчески,
редовен професор, Правниот факултет
„Јустинијан Први“, Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
Проф. д-р Александра Деаноска,
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје*

ЗА ПОТРЕБАТА ОД ИНКРИМИНИРАЊЕ НА ДЕМНЕЊЕТО КАКО ОБЛИК НА КРИВИЧНОТО ДЕЛО ЗАГРОЗУВАЊЕ НА СИГУРНОСТА

Анстракт: Конвенцијата на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жените и домашното насилство, позната и како Истанбулска конвенција од 2011 година, на државите - потписнички им налага низа обврски, меѓудругото, и за инкриминирање на одредени дејствија, како што е, на пример, демнењето. Во духот на чл. 34 од Конвенцијата, „демнењето“ е определено како опсесивно однесување на едно лице или група спрема друго лице, предизвикувајќи страв за неговата безбедност. Тоа најчесто се состои од постојано следење и воспоставување на несакана комуникација со другата личност. Покрај физичко, демнењето може да се јави и како виртуелно, кое се демонстрира како демнење на лицето на социјалните мрежи. Демнењето во основа има за последица предизвикување страв кај жртвата, па според тоа има силен психолошки импакт.

Делумно според дејствието на извршување, но подиректно во поглед на ефектите, односно последицата на ваквото дејствие, демнењето претставува облик на загрозување на сигурноста. Но, тоа во РМ, па и во повеќето од државите од соседството најчесто не е инкриминирано. Еден од позитивните примери претставува Хрватска која го инкриминира демнењето како посебен облик на кривично дело. Противправното следење и прикрадување на лице и при тоа навлегување во неговиот простор, со обид за воспоставување контакт со лицето со помош на телекомуникации или други средства за комуникација или преку трети лица е дејствието на извршување на ова дело според германската инкриминација. Компаративната илустрација бележи карактеристики на сериозен третман на оваа појава особено во САД.

Според определени истражувања, над 50% од жените и скоро 50% проценти од мажите, биле жртви на демнење пред да наполнат 25 години. Околу 60% од жените жртви, биле следени од својот поранешен интимен партнер. Жените жртви на демнење најчесто се жртви и на последователни дејствија, па и на кривични дела. Во околу 15% од случаите се и жртви на силување, а во одредени случаи се и жртви на убиства.

Врз основа на анализите во компаративното казнено право, како и во меѓународното право, а имајќи ги предвид и конкретните показатели за опасностите кои произлегуваат од ваквата појава, авторите на трудот препорачуваат час поскоро ваквите дејствија да бидат кривично санкционирани.

Клучни зборови: демнење, кривично дело, загрозување, сигурност, право.

Nikola Tupancheski, PhD
Full Professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus"
University "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje
Aleksandra Deanoska, PhD
Associate Professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus"
University "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje

ON THE NEED FOR CRIMINALIZATION OF THE STALKING AS A FORM OF THE CRIME "THREATENING THE SAFETY"

Abstract: The Council of Europe Convention on the Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (also known as the Istanbul Convention of 2011), imposes on state - parties a range of obligations, inter alia, for the incrimination of certain acts, such as, for example, the stalking. In the spirit of article 34 of the Convention, "stalking" is defined as intentional conduct of repeatedly engaging in threatening conduct directed at another person, causing her or him to fear for her or his safety. It usually consists of constant monitoring and establishment of unwanted communication with the other person. In addition to the physical form, stalking can also appear as virtual one, which is demonstrated as stalking on the social networks. This action basically has the consequence of causing fear to the victim, and therefore has a strong psychological impact.

Partially according to the action of perpetration, but more directly with regard to the effects, i.e. the consequence of such an action, the stalking represents a form of the crime threatening the safety. However, in the Republic of Macedonia, as well as in most of the countries of the neighborhood, it is not a criminalized action. One of the positive examples is Croatia which incriminates stalking as a separate form of crime. The unlawful observing and sneaking of a person, while entering into his personal space, in an attempt to establish contact with the person through telecommunications or other means of communication or through third parties, is the act of perpetration of this crime according to the German incrimination. The comparative illustration features characteristics of a serious treatment of this phenomenon, especially in the United States of America.

According to certain surveys, over 50% of women and nearly 50% of men were victims of stalking before they turned 25. About 60% of women victims were followed by their former intimate partners. Women - victims of stalking are most often victims of consecutive actions and even criminal acts. In about 15% of the cases, women are victims of rape and in some cases they are victims of homicides.

According to the comparative criminal law, as well as international law, and taking into account the specific indicators of the dangers arising from this phenomenon, the authors of the book recommend an immediate criminalization of the stalking.

Key words: stalking, criminal offence, threatening, safety, law.

*Проф. д-р Дејан Мицковиќ,
редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје*

РОДИТЕЛСКОТО ПРАВО ПО РАЗВОДОТ НА БРАК DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Апстракт: Под влијание на промените кои се присутни во брачните и семејните односи во современото општество, како и во поголем број на европски држави, и во Република Македонија е присутен трендот на зголемување на бројот на разведени бракови. Со разводот на бракот настануваат повеќе правни последици кои се однесуваат како на брачните партнери така и заедничките деца. Едно од најсериозните прашања поврзани со разводот на бракот е вршењето на родителското право по разводот. Во Република Македонија законските норми кои се однесуваат на ова прашање не се променети од 1992 година, кога беше донесен Законот за семејството, и покрај големите промени во семејните односи и големиот пораст на бројот на разведените бракови. Во овој текст ќе биде направена анализа на сегашните законски решенија за вршење на родителското право по разводот на брак во Република Македонија и ќе се укаже на сите постојни слабости кои доведуваат до проблеми во практиката. Освен тоа, во текстот ќе се даде и приказ на современите трендови во вршењето на родителското право по разводот на брак, присутни во сите европски законодавства, како и анализа на социолошките истражувања за влијанието на разводот на бракот врз децата, а посебно за влијанието на заедничкото вршење на родителското право (тенденција присутна во сите европски законодавства) по разводот на бракот врз психосоцијалниот развој на децата. Врз основа на оваа анализа во трудот ќе бидат дадени и конкретни предлози за реформа на регулирањето на вршењето на родителското право по разводот на брак во македонското законодавство, со која ќе се обезбеди поголема заштита на правата и на интересите на децата во случаите на развод на брак.

Клучни зборови: развод, вршење на родителското право по развод на бракот, заедничко вршење на родителското право по развод на бракот.

*Проф. д-р Александра Груевска-Дракулевски,
вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

ПРОБЛЕМОТ НА ПРЕНАТРУПАНОСТ ВО КАЗНЕНО-ПОПРАВНИТЕ УСТАНОВИ

Анстракт: Пенитенцијарниот систем во Република Македонија се соочува со сериозен проблем на пренатрупаност во казнено-поправните установи. Се проценува дека во казнено-поправните установи има речиси двојно повеќе затвореници отколку што дозволува капацитетот на установата. На пример, КПД „Идризово“ има капацитет од 700–800 затвореници, а сместува близу 1.800 затвореници. Истото ова се констатира и во други казнени установи. Со тоа грубо се крши правото на затворениците на минимум простор за живеење што понатаму генерира други проблеми (неуспех, поради недостаток на персонал и други притисоци, да се спроведе процесот на ресоцијализација, што резултира со зголемување на рецидивизмот).

Проблемот на пренатрупаност го генерира порастот на затворската популација. Во Република Македонија е забележан тренд на континуиран раст на затвореничката популација, што дополнително го истакнува проблемот на пренатрупаност во КПУ. Во ваков случај се прават напори да се градат нови затвори за да се обезбедат нови (скапи) затворски места, кои најверојатно брзо ќе се пополнат (и ќе се преполнат) за релативно кратко време, а сето тоа нема да биде од корист за подобрување на безбедноста во заедницата. Оттука, потребна е казнена политика за намалување на бројот (или барем запирање на растот) на затворската популација.

Авторот на трудот истакнува дека за решавање на проблемот на пренатрупаноста треба да се земат предвид меѓународните документи, и тоа, Нелсон Мендела Правилата (ревидираните Стандардни минимални правила за постапување со затвореници, Европските затворски правила, Препораката број R (99) 22 на Комитетот на министри до земјите-членки за пренатрупаноста во затворите и зголемувањето на затворската популација и Препораката Rec (92) 17 во врска конзистентност во изрекувањето на казната, Белата книга за затворска пренатрупаност од 2016 година, и др. На оваа проблематика се однесуваат и серија други меѓународни документи. Исто така, авторот предлага начини за намалување на затворската пренатрупаност, односно истакнува дека можно решение на проблемот е почеста примена на алтернативните санкции и мерки. Како прв чекор, треба да се охрабрат судиите почесто да ги применуваат алтернативните мерки предвидени со Кривичниот законик, но и да се убеди пошироката јавност дека со нив не се доведува во прашање системот на казнена правда, напротив, бенефитот од нив е голем.

Потоа, следен чекор е почеста примена на условниот отпуст. Во Препораката Rec (2003) 22 за условното отпуштање, Комитетот на министри на Советот на Европа укажува

дека, „условниот отпуст претставува еден од најделотворните и конструктивни мерки за спречување поврат и за унапредување на ресоцијализацијата, овозможувајќи планирање, помош и надзор над реинтеграцијата на затвореникот во општеството“. Домашната казнена практика се соочува со слабости на системот на условен отпуст. Тоа е докажано емпириски. Исто така, можно решение на проблемот на пренатрупаност би било и воспоставување пробациска служба. Веројатно најефективниот начин за намалување на големината на затворската популација е да се воведо добро опремена пробациска служба, која ќе обезбеди поддршка за затворскиот систем и алтернативните мерки во кои судовите и пошироката јавност ќе имаат доверба.

Клучни зборови: пренатрупаност, затвор, казнено-поправна установа, пробација, условен отпуст, Нелсон Мандела Правила, Европски затворски правила, препораки.

*Д-р Жарко Димитријевић,
јавни извршитељ, доцент Правног факултета у Новом Пазару
Република Србија*

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА АУТОМОБИЛА – ПОЗИВ ЗА УРЕЂЕЊЕ ЕНЕРГЕТСКОГ ТРЖИШТА

Апстракт: Сајмови аутомобила широм света приказују концепете нових електричних возила. Сматра се да ће омасовљеном електричних возила значајно пасти потребе за нафтом и нафтним дериватима. Међутим, оно што се такође очекује јесте раст тражње за електричном енергијом. Постојећи концепт продаје електричне енергије ће врло вероватно морати бити модификован. Непланска инсталација пуњача електричних аутомобила може изазвати колапс енергетског система. Стога треба нормирати нову енергетску делатност продаје електричне енергије ради допуне возила пре самог њеног омасовљења. У раду се сугерише на тренутну ситуацију на енергетском тржишту у Републици Србији, указује се на могуће злоупотребе и препоручују мере којима би се заштитило енергетско тржиште.

Кључне речи: електрична возила, енергетско тржиште, електрична енергија.

Александра Васић,
асистент, Правни факултет Универзитета у Нишу
Република Србија

О КАРАКТЕРИСТИКАМА ПОСТУПКА ПО ПРИГОВОРУ НА ПРИЈАВУ ЗА РЕГИСТРАЦИЈУ ЖИГА

Анстракт: Предмет анализе у овом раду јесте квалитет одређених решења из српског жиговог законодавства у светлу хармонизације прописа са правом ЕУ. Закон о жиговима Републике Србије из 2009. године није предвидео поступак по приговору на пријаву за регистрацију жига као средство које би требало да осигура да само они знакови који испуњавају неопходне услове уживају правну заштиту у облику жига. Завод за интелектуалну својину је задужен да *ex officio* испитује постојање тзв. релативних разлога за одбијање регистрације жига тако да носиоци права на жиг немају могућност да се, у релативно јефтином и делотворном поступку, супроставе регистравању другог знака којим се повређује њихово раније стечено право. Насупрот српском Закону о жиговима, у праву ЕУ је Уредбом Савета 207/2009 о комунитарном жигу од 26. фебруара 2009. године (CTMR - Community trade mark regulation) прописан поступак опозиције који представља најзначајнију фазу у поступку регистрације жига.

Искуства европских земаља показују да поступак по приговору на пријаву жига има значајне предности. Пре свега, носиоци раније стечених права су у могућности да избегну вођење дугих и скувих судских поступака за поништај жига којим се вређају њихова права. Такође, државне агенције које су овлашћене да одобравају регистрацију знакова више немају обавезу да испитују постојање већ регистрованих жигова. У прилог томе говори и чињеница да су и све суседне земље Србије - Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Македонија, Румунија, Бугарска и Мађарска - имплементирале у своје законодавство могућност покретања поступка опозиције.

Кључне речи: приговор на пријаву жига, комунитарни жиг, жигово право, Србија.

Aleksandra Vasić, LL.B.
Assistant, Faculty of Law, University of Niš
Republic of Serbia

ON CHARACTERISTICS OF THE COMPLAINT PROCEDURE RELATED TO THE APPLICATION FOR TRADEMARK REGISTRATION

Abstract: The subject of the analysis in this Paper is the quality of certain solutions from the Serbian Trademark Legislation in the light of harmonization of national regulations with the European Union Law. The 2009 Serbian Law on Trademarks did not foresee the complaint procedure on the application for trademark registration as a means to ensure that only those signs that meet the necessary conditions enjoy legal protection in the form of a trademark. The Intellectual Property Office is tasked to, *ex officio*, examine the existence of so-called relative grounds for refusing the trademark registration so that the right holders of the trademark do not have the possibility to, in a relatively cheap and effective manner, suppress the registration of another sign that is to violate their previously acquired right.

Contrary to the Serbian Law on Trademarks, in the European Union Law, Council Regulation 207/2009 on the Community Trademark Regulation of February 26, 2009 (CTMR- Community trademark regulation) prescribes the procedure of the opposition, which represents the most significant stage in the process of trademark registration.

The experience of European countries shows that the complaint procedure on the trademark application has significant advantages. First of all, holders of previously acquired rights are able to avoid the conduct of long and costly court proceedings for the annulment of a trademark that infringe their rights. Also, state agencies that are appointed to authorize the registration of signs are no longer obliged to examine the existence of already registered trademarks. This is supported by the fact that all neighboring countries of Serbia - Croatia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Macedonia, Romania, Bulgaria and Hungary - have implemented in their legislation the possibility of launching the opposition process.

Keywords: complaint procedure to the application for a trademark, community trademark, trademark law, Serbia.

*М-р Марија Драгићевић,
асистент, Правни факултет Универзитета у Нишу
Република Србија*

УВОЂЕЊЕ РАДНИХ СУДОВА У ПРАВОСУДНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - РАЗЛОЗИ ЗА И ПРОТИВ

Анстракт: Ни једно друштво до данас није успело да створи савршен модел решавања радних спорова, већ је то циљ коме се тежи. Стварањем модела ефикасног решавања радних спорова ствара се основа за остварење социјалног мира, праведности и владавине права.

Специфичност радних спорова, као посебне врсте правних спорова, условила је појаву радних судова, специјализованих само за решавање радних спорова, са основном идејом да повећају ефикасност њиховог решавања, уз што мање трошкове. Радни судови временом добијају све већи значај, а после Другог светског рата постају правило. Ипак, у неким земљама радне спорове решавају судови опште надлежности, с тим што се у некима од тих земаља примењује посебан поступак решавања радних спорова, док се у другима они решавају применом општег парничног поступка.

Имајући у виду да се Република Србија налази на путу друштвене трансформације која подразумева и реформу правосудног система, неопходно је размотрити оправданост увођења специјализованих радних судова и у правосудни систем Републике Србије. Аутор у раду настоји да укаже на бројне предности, али и одређене недостатке решавања радних спорова од стране специјализованих радних судова, ослањајући се на веома разноврсна упоредноправна решења. Основна тежња аутора је да преиспита да ли, упркос неопходној реформи судског решавања радних спорова, то треба чинити увођењем радних судова или се, због сложености њихове структуре и трошкова рада, исти циљ може постићи и од стране посебних одељења редовних судова, уз одговарајућа појединачна функционална решења.

Кључне речи: радни спорови, радни суд

Marija Dragicevic, LL.M.
Faculty of Law, University of Nis
Republic of Serbia

**INTRODUCTION OF LABOUR COURTS
IN THE LEGAL SYSTEM OF REPUBLIC OF SERBIA
– ARGUMENTS PRO ET CONTRA**

Abstract: So far no society has managed to create a perfect model for settling of labour disputes, but that is the aim strived for. By creating a model for efficient settlement of labour disputes, a base for the achievement of social peace, justice and the rule of the law is created.

Specificity of labour disputes, as a special kind of legal disputes, has conditioned the appearance of labour courts, specialized only for the settlement of labour disputes, with the basic idea to increase the efficiency of their settlement, with the lowest possible costs. Over time, the labour courts gain on their importance, and after the World War Two they became the rule. However, in some countries the labour disputes are being settled by the courts of general jurisdiction, and in some of those countries the special process for labour disputes settlement is provided, while in the others they are settled by applying a general lawsuit.

Bearing in mind that the Republic of Serbia is on its way of a social transformation which implies also the reform of judicial system, it is necessary to consider the justification of introduction of specialized labour courts into a judicial system of the Republic of Serbia. In this paper the author tries to point out numerous advantages, but also certain disadvantages of labour disputes settling by specialized labour courts, relying on various comparative legal solutions. The main objective of the author is to question whether, despite necessary reform of the court settlement of labor disputes, that should be done by introduction of labour courts, or, due to their structural complexity and costs, the same objective could be reached by special departments of ordinary courts, with certain individual functional solutions.

Key words: labour disputes, labour court.

*Д-р Лазар Јовевски,
доцент, Правен факултет “Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

КОРИСТЕЊЕТО НА ГОДИШНИОТ ОДМОР - DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Анстракт: Овој труд ја обработува актуелната тема за користењето на правото на годишен одмор од страна на вработените. Трудот се задржува на законските аспекти на годишниот одмор предвидени согласно Законот за работните односи во Република Македонија, но се оди и пошироко со разгледување на компаративните искуства во соседството и кај актите на Меѓународната организација ан трудот и Европската Унија. Овој труд за своја цел ја има поставено задачата да даде научен увид во состојбите во законодавството од една страна, наспроти практичната примена на законските одредби во Македонија во практиката на компаниите. Исто така трудот вклучува и судска пракса на Основниот Суд Скопје 2 Скопје во врска со одредени проблематични одлуки и ставови на практиката во однос на толкувањето и примената на правото на годишен одмор.

Клучни зборови: годишен одмор, работник, работодавач, користење на правото на годишен одмор.

*Lazar Jovevski, PhD
Assistant professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”
University “Ss. Cyril and Methodius” - Skopje*

THE USE OF THE ANNUAL LEVE - DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Abstract: This paper deals with the current topic on the use of the right to annual leave by employees. The labor is kept on the legal aspects of the annual leave provided in accordance with the Law on Labor Relations in the Republic of Macedonia, but it goes beyond the consideration of the comparative experiences in the neighborhood and the acts of the International Labor Organization and the European Union. This paper, for its own purpose, has set the task of providing scientific insight into the situation in the legislation on the one hand, despite the practical application of the legal provisions in Macedonia in the practice of companies. Also, the labor includes the court practice of the Basic Court Skopje 2 Skopje regarding certain problematic decisions and attitudes of the practice regarding the interpretation and application of the right to annual leave.

Key words: annual leave, worker, employer, use of the right to annual leave.

Д-р Тони Ѓорѓиев,
доцент, Воена Академија „Генерал Михајло Апостолски“ - Скопје
М-р Гоце Стоилов,
соработник, Воена Академија „Генерал Михајло Апостолски“ - Скопје

ЕКОЛОШКИТЕ ЗАГРОЗУВАЊА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА НИЗ ПРИЗМАТА НА ПРАВНАТА ОСНОВА ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

Анстракт: Еколошките загрозувања во Република Македонија, како и другите видови загрозувања во одреден критичен момент, може да ја загрозат физичката база на државата, а со тоа и националната безбедност. Еколошките загрозувања биле третираны како проблем што е дел од природната состојба на живеењето, но денес се третираат како проблем на националната безбедност. Еколошките загрозувања ретко може да бидат само на територијата на една држава и да претставуваат загрозување само на националната безбедност, туку се јавуваат како проблем на повеќе држави. Во таа насока, промените во сферата на природната средина претставуваат дел од безбедносните студии, поради фактот што еколошката безбедност, покрај тоа што е поврзана со опстанокот на поединецот, таа е поврзана и со опстанокот на државата. Државите не се во можност да ги решат глобалните проблеми само во рамките на националната држава. Затоа е важно прашањето на суверенитетот на државите и пренесувањето одредени инженерции на други меѓународни институции и организации. Измените треба да одат во насока на намалување на суверенитетот на државата и пренесување на политичка моќ на глобалните светски институции.

Клучни зборови: еколошки загрозувања, природа, закон.

Toni Gjorgiev, PhD
Assistant professor, Military Academy “General Mihajlo Apostolski” – Skopje
Goce Stoilov, MSc
Assistant, Military Academy “General Mihajlo Apostolski” – Skopje

Abstract: Ecological threats in the Republic of Macedonia, as well as other types of threats at a certain critical moment, can endanger the physical base of the state, and thus national security. Ecological threats have been treated as a problem that is part of the natural state of living, but today they are treated as a problem of national security. Environmental threats can rarely be only on the territory of a state and pose a threat to national security only, but they are a problem for many countries. In this regard, changes in the sphere of the natural environment are part of the security studies, due to the fact that ecological security, in addition to being related to the survival of the individual, is connected with the survival of the state. States are unable to solve global problems only within the national state. It is therefore important that the issue of the sovereignty of states and the transfer of certain powers to other international institutions and organizations. The changes should go in the direction of reducing the sovereignty of the state and transferring political power to global world institutions.

Keywords: environmental threats, nature, law.

М-р Ребека Леви
од областа на граѓанското право

ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ВИСИНАТА НА НАДОМЕСТОКОТ НА НЕМАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА ПРИЧИНЕТА ВО СООБРАЌАЈНА НЕЗГОДА ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Анстракт: Македонското судство, законодавство, осигурителните компании и оштетените лица се соочуваат со една голема проблематика: македонскиот правен систем нема соодветни, прецизни критериуми и објективизирани мерила при определувањето на висината на надоместот на нематеријална штета причинета во сообраќајна незгода. Анализирајќи ја оваа проблематика преку соодветни примери на судската практика се покажа дека лицата жртви на сообраќајна незгода немаат еднаков третман пред судската власт, односно за исти повреди на оштетените им се досудуваат дијаметрално различни износи како надомест за претрпената штета. Имајќи предвид дека во Република Македонија е во тек постапката на изготвување на Граѓанскиот законик кој ќе опфати повеќе материи меѓу кои и облигационите односи настанати со причинување на штета, во изложениот труд ќе се обидам да понудам решение на горенаведената проблематика преку конкретни модели, одредби кои би се инкорпорирале во нашиот правен систем а се со единствена цел да се оствари принципот на правичност односно да се овозможи заштита на интересите на севкупната општествена заедница а не само на интересите на поединецот.

Клучни зборови: сообраќајна незгода, нематеријална штета, справедлив паричен надомест, принцип на правичност.

Rebeka Levi, LL.M.

DETERMINING OF THE AMOUNT OF COMPENSATION FOR NON-MATERIAL DAMAGE CAUSED IN TRAFFIC ACCIDENT IN THE LAW OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: The Macedonian judiciary, legislation, insurance companies and the damaged persons face one major problem: the Macedonian legal system does not have adequate, precise criteria and objective measures for determining the amount of compensation for non-material damage caused in a traffic accident. Analyzing this issue through appropriate examples of court practice, it turned out that the victims of a traffic accident do not have equal treatment before the judicial authority, that is, for the same violations, to the damaged persons are awarded diametrically different amounts in compensation for the damage sustained. Considering that in the Republic of Macedonia the procedure for drafting the Civil Code is in progress, which will cover a number of materials, including obligatory relations caused by causing damage, in this paper I will try to offer a solution to the above issues through specific models, provisions that would incorporate into our legal system and with the sole purpose of achieving the principle of equity, that is, to enable protection of the interests of the entire social community and not only the interests of the individual.

Keywords: traffic accident, non-material damage, fair money compensation.

ЗАКОНОТ ЗА НОТАРИЈАТОТ – DE LEGE FERENDA

Абстракт: Од воведување на нотаријатот во Република Македонија во 1996 година па до денес, донесени се три закони, кои ја регулираат нотарската служба и нотаријатот како самостојна и независна јавна служба. Третиот Закон за нотаријатот е донесен во месец април 2016 година, а започна со примена од 1 јануари 2017 година, период во кој се забележаа многу контраверзии и полемики во примената на одредени одредби. Бидејќи овој закон, во релативно краток период на примена значително го отежна не само функционирањето на нотарите, туку и пристапот на граѓаните и другите субјекти до нотарската услуга, надлежните органи започнаа процес на негово изменување и дополнување.

Во процесот на изменување и дополнување на Законот за нотаријатот, од аспект на нотарската служба треба да се изменат следните законски решенија:

-Да се вратат претходните законски решенија за условите и постапката за именување нотар и полагање на нотарски испит и да се укине обврската за полагање стручен испит за проверка на знаењата на секои 7 години од денот на полагањето на последниот испит за проверка на знаењата,

-Да се ревидира законското решение за задолжителност на нотарски акт, во насока на гарантирање и почитување на начелото слободна диспозиција на странките,

-Да се укинат одредбите кои се однесуваат на нотарски платен налог во делот на задолжителноста на вонсудска наплата на побарувања кои произлегуваат од комунални услуги, постапка која се покажа како неефикасна и нецелисходна,

-Да уреди водење на оставинската постапка како доверена работа од судот, на начин што доседно ќе се применуваат правилата уредени со Законот за вонпарничната постапка.

Клучни зборови: нотар, именување нотар, нотарски акт, вонсудска наплата на побарувања, комунални услуги, повереник на суд, оставинска постапка.

ХАШКИ ТРИБУНАЛ

Анстракт: Со распаѓањето на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ) и колапсот на тогашното социјалистичко општество, се поттикна и се случи најбруталниот меѓународен конфликт во Европа по Втората светска војна. На територијата на Балканот се водеа војни во текот на 90тите години кои ја вознемирија целокупната меѓународна заедница. Како резултат на тие злосторства и повреди на меѓународното хуманитарно право извршени во војните на територија на поранешна Југославија се основа и започнува да функционира Хашкиот трибунал, чиј целосен назив е Меѓународен трибунал за прогон на лица одговорни за тешки повреди на меѓународното хуманитарно право на територија на поранешна Југославија. Овој суд е првиот *ad hoc* суд основан од меѓународната заедница кој за разлика од Нирнбершкиот и Токискиот трибунал, пред кои се судат воени злосторници на поразените држави, им суди на сите злосторници за време на војните независно дали припаѓаат на страната на победникот или поразениот. Во трудот ќе се обработат значајни прашања поврзани со Хашкиот трибунал, мотивите за негово основање, организација, надлежности и постапки, анализа на воениот конфликт кој се случи 2001 година во Република Македонија меѓу етничките Албанци и етничките Македонци и анализирање и детерминирање на главните причини поради кои Трибуналот ја донесе конкретната осудителна пресуда против обвинетиот Јохан Тарчуловски. Клучен фактор во основањето на Трибуналот е Советот за безбедност при ООН, кој одлучува, во име на меѓународната заедница да создаде “меѓународен Трибунал со единствена цел да им се суди на оние личности за кои се претпоставува дека се одговорни за сериозни кршења на основните човекови права сторени на територија на СФРЈ од 1991 година“ и со тоа на 23 мај 1993 година ја усвојува Резолуцијата бр. 827 со која е основан Трибуналот. Овој датум го одбележува почетокот на крајот на неказнување на воени злосторства во поранешна Југославија. Хашкиот трибунал успеа да ги постави темелите за општоприфатените норми за разрешување на конфликти и неповратно да ја смени сликата на меѓународното право со тоа што повика на одговорност раководители од висок ранг на одговорност за сите сторени злосторства за време на војната во поранешна Југославија. Хашкиот трибунал е *ad hoc* трибунал, основан во период кога судските институции на поранешна Југославија, немаа доволно волја да обезбедат правично судење против сите злосторници за време на војната. Иако сметам дека Трибуналот е целосно некоректен и неправеден кон обвинетите за случајот „Љуботен“, неоспорен е фактот дека Хашкиот трибунал претставува корисно средство за спроведување на меѓународното хуманитарно право.

Клучни зборови: Хашки трибунал, вооружен конфликт, основни човекови права, злосторства против човештвото.

*М-р Тамара Адамова,
асистент, ФОН Универзитет - Скопје
М-р Ардиан Ислами,
асистент, ФОН Универзитет - Скопје*

ПРОТИВПРАВНО ПРЕКИНУВАЊЕ НА БРЕМЕНОСТА

Апстракт: Во овој апстракт конкретно ќе се зборува за кривичното дело „противправно прекинување на бременост,, кое е предвидено во кривичниот законик на Република Македонија во членот 129, а особено ќе се стави акцент на ставот 3 од истиот член, поточно, за лицето кое без согласност на бремената жена ќе започне да врши или ќе изврши противправно прекинување на бременоста. Апсурдноста тука настанува во санкционирањето на тоа лице, што ако настанат тешки телесни повреди на жртвата или пак смрт, лицето се казнува со казна затвор од најмалку 1 година. Законодавецот на Република Македонија е премногу „благ“ со санкционирањето на овие лица кои противправно ја прекинуваат бременоста на една жена и тоа без нејзина согласност. Во овој случај неопходно е да се направат построги измени во законодавството во врска со санкционирањето на ова кривично дело.

Клучни зборови: кривично дело, противправно прекинување на бременост, санкционирање, законодавство, измени.

*Tamara Adamova, MSc
FON University Skopje
Ardian Islami, MSc
FON University Skopje*

ILLEGAL TERMINATION OF PREGNANCY

Abstract: In this abstract, the crime "illegal termination of pregnancy" will be specifically discussed, which is envisaged in the Criminal Code of the Republic of Macedonia in Article 129, and particular emphasis will be placed on paragraph 3 of the same article, that is, the person who, without the consent of the pregnant woman will begin to carry out or commit an unlawful termination of pregnancy. The absurdity here arises in the sanctioning of that person, which if severe bodily harm to the victim or death occurs, the person shall be punished with imprisonment of at least one year. The lawmaker of the Republic of Macedonia is too "gentle" with the sanctioning of these persons who unlawfully interrupt the pregnancy of a woman without her consent. In this case it is necessary to make more stringent changes in the legislation regarding the sanctioning of this crime.

Keywords: criminal act, unlawful termination of pregnancy, sanctioning, legislation, changes.

*Д-р Милица Шутова,
доцент, Правен факултет,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип*

ПРЕТХОДНО ПРАШАЊЕ ВО ПОСТАПКА ЗА ПОВРЕДА НА ПРАВАТА ОД ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ

Анстракт: Предмет на проучување и истражување во овој труд е да се увиди како законот се применува во пракса односно како судовите најчесто постапуваат по претходното прашање и дали таквото решение значи правилна примена на законот или злоупотреба на алтернативата која што законот му ја дава на судот за решавање на истото.

Најнапред даден е приказ на значењето и улогата на претходното прашање во случај на повреда или загрозување на право од индустриска сопственост. Посебно внимание е посветено на начините кои законодавецот ги дава како можност во случај на претходно прашање во постапка. Понатаму авторот низ призмата на примери од практика носи заклучок во однос на ставот на судот по ова прашање.

Имено, целта на овој труд е да се увиде дали решавањето на претходното прашање во овој случај носи само предност изразена преку ефикасноста и економичноста на постапката или е слабост изразена преку некомпетентноста на судот во решавањето на претходното прашање.

Клучни зборови: претходно прашање, судска практика, начин на решавање, права од индустриска сопственост.

*Лиле Стефанова,
Јавен обвинител, Специјално јавно обвинителство
на Република Македонија*

РЕШЕНИЕ ЗА ПРИТВОР И ПРАВОТО НА ЖАЛБА

Апстракт: Доставувањето на решението за притвор и правото на жалба против решението со кое се определува мерка притвор е определено во чл.169. Во овој член се регулираат правата на осомничениот да се запознае со решението со кое за истиот се определува мерка притвор како и да го искористи своето загарантирано право на жалба против решение со кое се ограничува неговата слобода. Обвинетиот може да поднесе жалба против решението на судијата на претходна постапка со кое се определува мерката притвор и тоа во рок од 24 часа до советот од чл.25 став 5 од КЗ, жалба која не го одлага извршувањето на мерката притвор.

Спорен е ставот 3 од истиот член во кој се регулира поднесувањето на жалба од страна на обвинителството против решение во случај кога не се определува мерката притвор, поточно дека повторно жалбата не го одлага извршувањето на решението, што го става во повољна позиција обвинетиот односно истиот може да го искористи овој момент за бегство, влијаење врз сведоци или уништување на доказите во постапката. Проблемот се усложнува во вториот дел од овој став 3 кој го регулира правото на жалба на решението на кривичниот совет со кое се определува притвор. Обвинетиот има право на жалба до кривичниот совет на повисокиот суд но не е регулиран фактот дали жалбата има суспензивно дејство или не, во однос на решението. Оваа правна празнина во овој став остава простор за различно толкување и различни правни ставови што во секој случај е поповолно за обвинетиот. На ова се додава и членот 442 во кој се регулира суспензивното дејство на жалбата, односно се регулираат сите ситуации во кои доколку поинаку не е определено, жалбите секогаш имаат суспензивно дејство во однос на решението, што во нашата ситуација со ставот 3 од чл.169 може да ја искористи обвинетиот со цел бегство, влијаење на сведоци или уништување на доказите во постапката. Вака поставената одредба не може да ја постигне целта на изрекувањето на мерката притвор, а тоа е опасност од бегство, влијание на сведоци или уништување на доказите во постапката.

Потребно е поконкретно регулирање на оваа ситуација по однос на жалбата против решението на кривичниот совет со кое се определува мерка притвор, да се пополни оваа правна празнина која претставува неискажаност или пропуст на законодавецот. Евидентно е дека законодавецот добро ја регулирал оваа ситуација во првиот степен на одлучување при мерката притвор односно во ставот 2 од чл.169, но во однос на истата жалба но против одлуката на привичниот совет како да заборавил да напомене дека жалбата не го одложува извршувањето на решението. Ова остава простор за различни правни мислење и толкувања, а со тоа и невоодначена правна практика за една иста правна ситуација. Ова исто така го става и во неповолна позиција кривичниот совет бидејќи истиот треба да го чека исходот од жалбата со цел извршување на сопственото решение за притвор, додека пак судијата на претходна постапка веднаш може да го изврши своето решение со кое определува мерка притвор. Сите овие проблеми постојат и во конкретни предмети во праксата во кои за жал обвинетите ја користат оваа ситуација на правна недоискажаност и во конкретни случаи стануваат недостапни за органите на прогонот.

REMAND ORDER AND THE RIGHT TO APPEAL

Abstract: The issuance of a remand order and the right to lodge an appeal against a remand order is provided in Article 169. This article governs the rights of the suspect to be acquainted with the remand order, as well as to exercise his/her right to lodge an appeal against the order which restricts his/her freedom. Pursuant to Article 25 paragraph 5 of the Criminal Code, the defendant can appeal the remand order issued by the judge in the pre-trial proceedings within 24 hours to the Council, and the appeal does not postpone the execution of the remand.

Paragraph 3 of the same Article which governs the lodging of an appeal by the prosecuting authority against decisions in cases when the defendant has not been remanded in custody is arguable, or to be precise the appeal does not postpone the execution of the decision, which puts the defendant in a favourable position i.e. the defendant can exploit this period to escape, tamper with witnesses, or destroy evidence in the proceedings. The problem is further complicated by the second part of Paragraph 3 which governs the right to an appeal against the remand order of the criminal council. The defendant is entitled to appeal to the criminal council of the court of higher instance, but it has not been specified whether the appeal has a suspensive influence on the order or not. The legal loophole in this article leaves room for diverse interpretations and various legal opinions which in any case is to the advantage of the defendant. This is complemented by Article 442 which governs the suspensive influence of the appeal, i.e. regulates all situations in which, unless otherwise specified, the appeals always have a suspensive influence on the decision, which in our situation with paragraph 3 of article 169, can be exploited by the defendant in order to escape, tamper with witnesses, or destroy evidence in the proceedings. The provision formulated in this manner cannot achieve the purpose of remanding a person in custody, and poses a risk of escape, witnesses tapering, or destruction of evidence in the proceedings.

This situation necessitates a more precise regulation pertaining to the appeal against the remand order of the criminal council, in order to close the loophole which is a lack of precision or omission made by the legislator. It is evident that the legislator managed to properly regulate these circumstances in the first instance deciding-making related to committal to custody or more precisely in paragraph 2 article 169, however in cases involving the same appeal but against a decision of the initial council, the legislator seems to have forgotten to mention that the appeal does not suspend the execution of the order. This leaves room for diverse legal opinions and interpretations, and thus for unstandardized legal practice for the same legal situation. This also puts the criminal council in an unfavourable position as the council itself needs to wait for the outcome of the appeal in order to carry out its own remand order, whereas the judge in the pre-trial proceedings can immediately execute his/her own remand order. All these issues also appear in certain cases in practice, in which, unfortunately, the defendant exploits these loopholes and become unavailable to law enforcement authorities.

М-р Илија Јованов
од областа на казненото право и безбедносните науки

ЕКСТРАДИЦИЈАТА КАКО ПРАВЕН ИНСТИТУТ ВО МЕЃУНАРОДНАТА КРИВИЧНА СОРАБОТКА

Анстракт: Терминот екстрадицијата означува предавање под одредени услови и во определена постапка на сторителот на кривично дело од една во друга држава, заради кривичен прогон или извршување на кривичната санкција изречена од земјата барател. Државата што бара да ѝ биде предаден извршителот на кривичното дело има интерес да ја ефектуира својата репресивна власт, заснована врз околноста дека делото е извршено на нејзина територија, против нејзини добра или дека извршителот е нејзин државјанин итн., односно дека нејзиниот суд изрекол кривична санкција за извршеното кривично дело. Пречка на патот за остварување на кривичната санкција е фактот дека извршителот не им е достапен на нејзините органи за кривично гонење или на органите за извршување на санкциите. Замолената држава во која пребегнал извршителот на кривичното дело, најчесто нема посебен интерес за негово гонење, а честопати делото и не потпаѓа под нејзината репресивна власт, а честопати не ќе биде во можност да ја изврши пресудата на странскиот суд поради определбата за неизвршување на странски судски одлуки. Од друга страна, пак, секоја држава има јасен интерес својата територија да не ја претвори во прибежиште за извршители на кривични дела извршени во други држави. Во светлината на единството на овие интереси може да се објасни самото значење, како и правната природа на овој институт.

Клучни зборови: екстрадиција, кривични дела, меѓународна соработка, меѓународна правна помош.

Ilija Jovanov, MA
of Legal Studies in the field of criminal law and security science

EXTRADITION AS A LEGAL INSTITUTE IN INTERNATIONAL CRIMINAL COOPERATION

Abstract: The term extradition indicates the transfer under certain conditions and in a certain procedure to the perpetrator of a crime from one country to another for the purpose of criminal prosecution or execution of a criminal sanction pronounced by the requesting country. The state that seeks to be handed over the perpetrator of the crime has an interest in effecting its repressive authority, based on the circumstance that the crime is committed on its territory, against its goods, or if the perpetrator is her citizen etc., i.e. that her court pronounced a punitive sanction for the committed crime. An obstacle on the way to the enforcement of the sanction is the fact that the perpetrator is not available to authorities for criminal prosecution or the authorities for enforcement the sanctions on the requesting state. The requested state, in which the perpetrator of the crime has fled, usually does not have a special interest in prosecuting him, and often the crime does not fall under its repressive authority, and will not be able to perform the verdict of the foreign court on a regular basis due to the determination of non-enforcement of foreign court decisions. On the other hand, each state has a clear interest not to turn its territory into a refuge for perpetrators of crimes committed in other states. In the light of the unity of these interests, can be explained the meaning of institute extradition, as well as the legal nature of this institute.

Keywords: extradition, criminal acts, international cooperation, international legal assistance.

ЗАШТИТАТА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ ОД НЕЧЕСНИТЕ КЛАУЗУЛИ ВО ПОТРОШУВАЧКИТЕ ДОГОВОРИ ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Анстракт: Потрошувачкото право на Република Македонија е појдовна точка за заштитата на потрошувачите. Сепак, и покрај заштитата која ја гарантираат одредбите од корпусот на потрошувачкото право, постојат правни предизвици за кои постојат правни празнини кои треба да бидат пополнети со соодветни законски решенија, па така: согласно важечкото право на Република Македонија, нечесните клаузули во потрошувачките договори се сметаат за ништовни, но констатирањето на таквата ништовност не доведува до ефикасна правна заштита од причина што концептот на „толкувањето“ на пресудите дека истите се индивидуален закон помеѓу странките на постапката, не доведува до апсолутна забрана за понатамошна употреба на таквата нечесна клаузула во останатите договори, имајќи предвид дека динамиката на потрошувачкиот терен е таква што потрошувачките договори се најчесто формуларни договори. Во овој труд ќе понудам решение на горенаведената проблематика преку конкретен модел, односно нацрт – законски одредби кои би се инкорпорирале во нашиот правен систем, а со цел да се зајакне заштитата на потрошувачите.

Клучни зборови: потрошувач, нечесни клаузули, потрошувачки договори, формуларни договори.

PROTECTION OF THE CONSUMERS BY UNFAIR TERMS IN CONSUMER AGREEMENTS IN THE LAW OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

The Consumer Law in the Republic of Macedonia is the starting point when it comes to the protection of the consumers. However, even though the provisions of the consumers law guarantee the protection, there are legal challenges for some areas of the law that are not regulated yet, but should be, such as: in accordance with the applicable law of the Republic of Macedonia, the unfair terms are considered as null, but their determination does not lead to sufficient legal protection because the concept of “interpretation” of the judgments that the judgments are individual law between the parties in the procedure, does not lead to absolute ban for the usage of such provisions in the future, taking into consideration that the consumer agreements most of the times are standard form agreements. In this paper, I will suggest ways of addressing the abovementioned problem through concrete model, that is draft – legal provisions that could be incorporated in our legal system, for the purposes of strengthening the protection of the consumers.

Keywords: consumer, unfair terms, consumer agreements, standard form agreements

*Д-р Бобан Мисоски,
доцент, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје*
*Д-р Дивна Илиќ Димоски,
Доцент, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

ДАЛИ И КАКО ДО НЕЗАВИСНО СУДСТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА?

Анстракт: Авторите ја елаборираат идејата за независноста на судиите во Република Македонија, посебно во условите на актуелната состојба т.н. “заробеност”. Тие го разгледуваат начинот на изборот на судиите како еден од најбитните фактори од кои зависи независноста на судиите, притоа критички анализирајќи ги начините на избор на судиите во Република Македонија, и тоа на неколку нивоа.

Првото е преку компарација на двата досегашни модели за избор на судиите. Во таа насока, тие сметаат дека и обата модели за избор на судиите и тоа било од страна на Собранието на РМ или избор од страна на Судскиот совет на Република Македонија имаат свои определени предности и недостатоци. На второто ниво, авторите прават компаративна анализа на начините на избор на судиите во правните системи на државите во регионот, по што нудат соодветни предлози за подобрување на македонското решение.

Воедно, тие се задржуваат и врз препознавањето на останатите можни фактори кои придонесуваат кон “отвореноста” на судиите кон влијанија, односно кон перцепцијата за нарушениот интегритет на судиите.

На крајот авторите заклучуваат дека изборот на судиите е во тесна врска и со начинот на избор на членовите на Собранието, односно со изборниот модел, кој согласно сегашната состојба во Република Македонија го фаризира значењето на политичките партии наместо личноста на парламентарците. Согласно тоа, авторите сметаат дека во вакви услови е невозможно да се изнајдат едноставни решенија за подобрување на независноста на судиите, особено во однос на извршната власт.

Клучни зборови: судии, независно судство, модели на избор на судии.

*Д-р Коле Павлов
СУГС „Јосип Броз - Тито“
насловен доцент на Факултетот за туризам и менаџмент – Скопје*

ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ И НЕДОСЛЕДНОСТИ ВО УПРАВУВАЊЕТО И ЗАШТИТАТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА СЕКТОРОТ ВОДИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Анстракт: Квалитетот на животната средина е глобален проблем кој забрзано ги засегнува и земјите и регионите кои заостануваат во стопанскиот развој. Степенот на антропопресија врз основните компоненти на животната средина на територијата на Република Македонија, несомнено, го следи светскиот тренд. Популациско-демографската експанзија, техничко-технолошкиот развој и зголемените енергетски потреби неминовно преку разни деградациони процеси оставаат траги врз квалитетот на животната средина. Како реакција се понагласено се наметнува императивот за итно справување со несаканите процеси и појави во животната средина. Тоа од своја страна наметнува комплексен мултидисциплинарен пристап на субјектите кои вршат мониторинг и истражување во корелација со правниот систем за коренита, систематска и сеопфатна заштита и унапредување на животната средина на сите нивоа.

Клучни зборови: животна средина, загадување, гранични вредности, критериум за квалитет.

*Kole Pavlov, PhD
S.S.Josip Broz – Tito
Asisstant professor, Faculty of turusm and menagement - Skopje*

LEGAL PROBLEMS AND INCONSISTENCIES IN THE MANAGEMENT AND ENVIRONMENTAL PROTECTION WITH A SEPARATE REVIEW OF THE SECTOR WATER IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: The quality of the environment is a global problem that is rapidly affecting countries and regions lagging behind in the economic development. The scale of human pression on the basic components of the environment on the territory of the Republic of Macedonia, undoubtedly, follows the global trend. Population-demographic expansion, technical-technological development and increased energy demand, through the various degradation processes, inevitably cast influence on the quality of the environment. As the reaction, the imperative for further reconciliation with unexpected processes and occurrences in the environment is imposed. This, on its part, imposes a complex multidisciplinary approach to the entities that conduct monitoring and research in correlation with the legal system for the radical, systematic and comprehensive protection and improvement of the environment at all levels.

Key words: environment, pollution, limit values, quality criteria.

*М-р Илија Манасиев
асистент, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје*

АКСИОЛОШКАТА ПРИРОДА НА ПРАВОТО КАКО ПРАВО ШТО ТРЕБА ДА БИДЕ ПРИМЕНЕТО

Анстракт: Целта на овој труд е да ја следи главната тема на Конференцијата, со акцент на природата на вредноста во правото. Досега, повеќето правни теоретичари најмногу се залагаат за позитивните и за природно правните концепти за правото. Една од врските помеѓу двата пристапи може да биде вредносниот карактер на правото. Правото, како што треба да се примени, би требало да биде поверојатно со претходно прифатената вредност. Вториот дел од трудот се однесува на применливоста на меѓународното право на норми кои што произлегуваат од меѓународно прифатените вредности.

Клучни зборови: правна вредност, норми, концепти за правото.

*Ilija Manasiev, MSc
Assistant, Faculty of Law “Iustinianus Primus”
University “Ss. Cyril and Methodius”*

THE AXIOLOGICAL NATURE OF LAW AS LAW THAT SHOULD BE APPLIED

Abstract: The aim of this paper is to follow the main topic of the Conference, with an emphasis of the nature of value in law. So far, most of the legal theorists argue mostly about the positive and natural law concepts. One of the links between these two approaches could indeed be the value character of the law. The law as it should be applied should be the norm that derives from a certain of the legal values. This way the applicability of the law could be more probable since the value has been adopted previously. The second part addresses the applicability of international law and norms that derives from internationally accepted values. The conclusion of the paper is that the law as it should be is a norm derived from a common human value accepted in the society.

Key words: legal value, norms, concepts of law.

Д-р Јорданка Галева
насловен доцент, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ И ГЕОПОЛИТИКАТА СО ОСВРТ НА МАКЕДОНСКОТО ПРАШАЊЕ

Апстракт: Во овој труд е направен осврт на македонското прашање и неговото геополитичко значење. Основната анализа ја опфаќа политиката на големите сили и на регионални актери во однос на Македонија низ призмата на мултикултуралниот карактер на општеството. Во трудот се опфатени актуелни прашања кои се однесуваат на мултикултурализмот во Македонија и неговото значење во геополитиката.

Клучни зборови: мултикултурализам, геополитика, општество.

Д-р Гоце Галев
Редовен професор, Правен факултет, ФОН Универзитет

СПОЈУВАЊЕ И ПРЕЗЕМАЊЕ НА ТРГОВСКИ ДРУШТВА ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Апстракт: Во трудот се истражуваат теоретските и практичните аспекти на слободната конкуренција во правото на Европската унија. Посебен осврт се дава на спојувањата и преземањата на трговските друштва, различните начини на спојувања, контролирање на спојувањата, како и улогата на Европската комисија и нејзината надлежност во оваа правна материја. Материјалните и процедуралните аспекти се проучуваат посебно, како и влијанието на спојувањата врз слободната конкуренција на пазарот во Унијата. Во тој дел, акцентот е ставен на неопходноста за постоење на соодветна правна рамка за регулирање на правно-економските закономерности и воопшто функционирање на пазарот во Европската унија.

Клучни зборови: трговски друштва, спојување, преземање, право на Европската Унија.

*М-р Марко Кртолица,
соработник и докторанд, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје*

ЗА ПОТРЕБАТА ОД (НЕ)МЕНУВАЊЕ НА ИЗБОРНИОТ СИСТЕМ ЗА ИЗБОР НА МАКЕДОНСКИТЕ ПРАТЕНИЦИ

Анстракт: Почнувајќи од прогласувањето на својата независност во текот на 90-тите година на XX – от век, па се до денес, Република Македонија неколку пати превземаше промена на својот изборен систем за избор на пратениците на македонскиот парламент. Почнувајќи од мнозински изборен модел, па потоа преку користење на паралелен изборен модел, денес во Република Македонија за парламентарните избори се применува чист пропорционален изборен модел, во кој земјата е поделена на шест изборни единици и при гласањето се користат затворени изборни листи. Политичката криза, која ја погоди Македонија во текот на 2015, 2016 и 2017 година меѓу другото го отвори и прашањето околу промената на изборниот систем за парламентарните избори. Различни идеи беа предложени од различни страни. Определени страни заговараа враќање на мнозинскиот изборен систем, додека, пак, други страни говореа за задржување на пропорционалниот изборен систем, но користење на отворени изборни листи и креирање на целата територија на Република Македонија во една изборна единица. Ваквите барања за промени на постојниот изборен систем (една изборна единица и отворени изборни листи) најчесто доаѓаа од опозиционите политички партии и од помалите политички партии. За овие партии таквата промена на изборниот систем за парламентарните избори би требало да придонесе кон демократизација на македонскиот политички систем. Поради тоа, во овој труд ќе се направи обид да се истражи дали примената на една изборна единица и отворени изборни листи при изборот на македонските пратеници ќе придонесе за демократизација на македонското општество. Главниот заклучок на трудот е дека примената на една изборна единица и отворени изборни листи при изборот на македонските пратеници нема да придонесе кон демократизација на македонското општество туку може да доведе до тешко формирање и одржување на македонската влада, пад на бројот на жени во македонскиот парламент, зголемување на националистичката реторика за време на изборниот процес, поголем број на неважечки изборни ливчиња и уште поголем степен на клиентелизам во македонското општество.

Клучни зборови: *политички систем, избори, изборен систем, изборни модели, парламент, Република Македонија*

Marko Krtolica, MA
Teaching and research assistant and PhD candidate,
Faculty of Law “Iustinianus Primus”
University “Ss. Cyril and Methodius”- Skopje

ABOUT THE NEED FOR (NOT)CHANGING THE ELECTORAL SYSTEM FOR ELECTIONS OF MACEDONIAN MP'S

Abstract: Starting from the proclamation of its independence during the 90-ties of the XX century until today, the political elites of the Republic of Macedonia have been through several changes in the electoral system for the MP's of the Macedonian parliament. Starting with majoritarian electoral system in the 90-ties and through usage of the parallel electoral system in 1998, today Republic of Macedonia for its parliamentary elections is using proportional electoral system with closed electoral lists, in which the country is divided in 6 electoral districts. The political crisis that struck the Republic of Macedonia in 2015, 2016 and 2017 among other things has also raised the question of changing the electoral system for the parliamentary elections. Different ideas were proposed from different sides. Certain political parties advocated returning of the majoritarian electoral system, while other political parties have been speaking about proportional electoral system with open electoral lists. Also, the idea for using proportional electoral system, in which the entire territory of Macedonia will be structured in one electoral district, was proposed. This kind of proposals were usually coming from oppositional and small political parties. According to these political parties, this kind of changes should contribute to democratization of the Macedonian political system. Because of that, this paper will attempt to research whether the usage of open electoral lists and/or entire country as one electoral district will contribute for the democratization of the Macedonian society. The main conclusion is that the usage of open electoral lists and/or entire country as one electoral district will not contribute towards democratization of the Macedonian society, instead it can lead to difficult formation of government and government instability, a drop in the number of women in the Macedonian parliament, an increase in nationalistic rhetoric's during the elections, a large number of void electoral ballots and even greater degree of clientelism in the Macedonian political system.

Key Words: political system, election, electoral system, electoral models, parliament.

ПРАВНАТА ПОЛОЖБА И УЛОГА НА СОВЕТОТ НА ОПШТИНА НЕГОТИНО

Апстракт: Единици на локалната самоуправа во правниот систем на Република Македонија се општините. Согласно законските прописи, општината е дефинирана како единица на локалната самоуправа, односно како заедница на жителите на одредено подрачје, утврдено со закон, која преку своите органи и преку администрацијата и организираниите јавни служби, овозможува вршење на надлежностите пропишани со закон. Општината има свој буџет. Во трудот авторот има за цел да ја анализира подробно правната положба и улогата на Советот на Општина Неготино, со намера да ја елаборира неговата улога во функционирањето на локалната власт како и да даде осврт за теоретските поими кои се среќаваат оваа област.

Клучни зборови: единици на локалната самоуправа, општини, правен систем.

Sasho Nikolov, MA

Legal Function and Role of the Council of the Municipality of Negotino

Abstract: Unities of the local authorities are municipalities. The municipality is a unit of the local authority, as a community of residents of a certain area, defined with Law, which, through its authorities, administration and organized public services, enables performance of the spheres dictated by the Law. The purpose of this article is to examine the role of the Council of the Municipality, to show its role in the function of the local authorities as well as to give a review of the theoretical terms which can be found in this area.

Key words: municipality, legal system, public services.

БРАЧНИОТ ДОГОВОР ВО СОВРЕМЕНИТЕ СЕМЕЈНОПРАВНИ СИСТЕМИ

Анстракт: Кога станува збор за регулирањето на имотните односи помеѓу брачните другари, во нашиот правен систем овие односи се регулираат со законот за сопственост и други стварни права а пак одредбите од овој закон кои што се однесуваат на уредувањето на имотните односи помеѓу брачните другари се превземени во законот за семејството. Имотните односи помеѓу брачните другари во нашето право можат да се уредуваат само врз основа на законските одредби од законот за сопственост и други стварни права и законот за семејството. Од ова можеме да кажеме дека во нашиот правен систем се применува законскиот брачен имотен режим. Нашиот закон за сопственост и други стварни права како и законот за семејството припишува дека имотот може да биде заеднички и посебен имот на брачните другари. Од ова може да се види дека во законот за семејството на Република Македонија не е уреден брачниот договор.

Брачниот договор како правен институт е застапен во сите современи законодавства, а со самото тоа имаме потреба да се уреди и во нашето законодавство со што ќе го приближиме нашето законодавство до законските решенија на општественото друштво. Брачниот договор во нашето законодавство е присутен во практиката врз основа на начелото на слободно уредување на облигационите односи, кое е пропишано во (член 3) од законот за облигационите односи. Од ова може да се каже дека постои овде правна празнина, па со уредувањето на брачниот договор имаме пополнување на истата. Кога правно би се уредил брачниот договор во Република Македонија, тоа значи дека брачните другари им се овозможува самите самостојно да ги уредуваат имотните односи помеѓу нив, односно самите да го изберат брачниот имотен режим. Притоа нашето право може да го земе примерот од германското законодавство за уредување на брачниот договор. Со тоа што брачните другари можат да склучат брачен договор а таквиот договор треба да биде само заверен од страна на нотар за да произведува правно дејство.

Основна карактеристика на овој договор е тоа што со него им се овозможува на брачните другари самите да ги регулираат своите односи и да одредат кој имот ќе се смета за посебен, а кој за заеднички имот кој им припаѓа на двајцата. Исто така кога со овој договор може да се обезбеди заштита на деловната работа на брачниот другар со тоа што може да се предвиди во брачниот договор точно одредени ствари да припаднат на секој од брачните другари во случај на развод на бракот. Со брачниот договор исто така се штитат и интересите на децата од предходно разведениот брак, односно се штитат нивните имотни интереси. Најсилен аргумент во прилог на брачниот договор е што тој ги штити брачните другари при разводот на бракот, поради тоа што со него се решаваат сите имотни прашања и се спречуваат долгите, скапи и трауматични постапки за решавање на имотните односи по разводот на брак. Во нашиот правен систем, заедничкиот имот кој го стекнале брачните другари за времетраењето на бракот по правило се дели на еднакви делови, но едниот брачен другар може да бара да му припадне поголем дел од имотот, доколку докаже дека неговиот придонес во заедничкиот имот очигледно и значително е поголем од придонесот на другиот брачен другар. При разводот на брак се појавуваат

многу спорни прашања околу издршката и поделбата на одредени предмети од имотот, па најчесто токму овие прашања доведуваат до долготрајни судски спорови кои негативно влијаат на поранешните брачни другари.

Со овој договор не само што се скратува и постапката за развод со тоа што брачните другари треба само да се разведат додека прашањето за имотот е предходно регулирано, туку со него се избегнува и малтретирањето на децата од судските постапки и од тензијата која што се јавува кај брачните другари.

Притоа мора да нагласиме дека со појавата на капиталистичкото општество, се повеќе значење добива приватната сопственост, односно станува доминантна сопственост. Со самото тоа се повеќе се јавува и потребата таа сопственост да се зачува, па така со брачниот договор се овозможува заштита на имотот на брачниот другар, односно со стапувањето во брак тој може целиот свој имот да го сочува, а во случај кога би дошло до разведување на брачните другари не мора да се водат долги парници и да се докажува колкав бил придонесот на другиот брачен другар за да се направи поделба на имотот, туку едноставно тоа е веќе решено односно нивниот имот е поделен.

Во прилог на брачниот договор е и самиот факт дека во последните децении се менува и самата суштина, природа и значење на бракот, при тоа што во преден план доаѓаат индивидуалните интереси и потреби на брачните другари, а не стабилноста на брачната врска. Освен тоа во сите земји имаме зголемување на бројот на развод на бракови, на вонбрачни заедници како и монородителски семејства и рекомпонирани семејства. Во сите овие законодавства во преден план се интересите на партнерите, а не императивните правни норми со кои се регулираат брачните и семејните односи.

Од ова може да се види, дека и во нашето законодавство имаме потреба од воведување на брачниот договор. Со тоа не само што се приближуваме до современите Европски законодавства туку и со самата можност да се склучи брачен договор доаѓаат до израз индивидуалната волја и потребите на брачните другари.

Jovica Dimitroski, student
Faculty of Law Iustinianus Primus Skopje

SPECIFICS ON A LEGAL AND POLITICAL SYSTEM IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: Republic of Macedonia is a country on the Southern Europe, on Western Balkan peninsula. This country has a area of 25.713 km² and have 2,067.421 population. He is an unitary country, with democratic arrangement, republican form of government, parliamentary political system and trade economy. It is interesting to note that in this country have a multiethnic and multiconfessional society. He is a successor of former Yugoslavia. His independence acquired it on September 8, 1991, by a referendum was held. Today, Republic of Macedonia is an independent, free and sovereignty country. He has a their legal system, whose bearer is a Constitution of Republic of Macedonia, who defined the country and contains their basic marks. This is interesting that this Constitution have very specific elements and, is very differently of other constitutions, and have a specific combination. A fact that Macedonian society is a specific some society systems on this country are very special. In terms of his legal system, after Constitution, we have a legal acts, by-laws act and individual acts. In those acts have a meaningful elements, and a very contradictions. But, this is especially meaningful on this legal system, as a single sample, is an existence of acts sui generis.

*Јовица Димитроски,
Студент, Правен Факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје*

СПЕЦИФИЧНОСТИ НА ПРАВНИОТ И ПОЛИТИЧКИОТ СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Анстракт: Република Македонија е држава која е сместена на јужниот дел од Европа, на западниот дел на Балканскиот полуостров. Таа има вкупна површина од 25.713 км² и во неа живеат 2.067.421 население. Таа е унитарна држава, со демократско уредување, републикански облик на владеење, парламентарен политички систем и пазарна економија. Интересно за неа е да се напомене дека е во неа застапено мултикултурно и мултиконфесионално општество. Таа исто така е наследник на поранешна Југославија. Нејзината независност ја прогласила на 8 септември 1991, по пат на референдум. Денес таа е самостојна, независна и суверена држава. Таа има свој правен систем, чиј носител е нејзиниот Устав, кој ја дефинира државата и нејзините карактеристики и ги содржи основните одредби. Она што е интересно да се нагласи дека овој општ правен акт содржи доста специфичности во себе и доста се разликува од другите уставни во поглед на содржината. Исто така, во Уставот е содржан и политичкиот систем, кој по својата дескрипција, и институционалност создава особеност, и своевидна комбинација. Самиот факт што македонското општество се смета за особено, тоа влијае и на создавањето на општествените системи. Во поглед на нејзиниот правен систем, покрај општиот акт, имаме и уставни акти, законски, подзаконски и поединечни правни акти. Во нив е забележана значајна специфика, а и меѓусебна контрадикторност. Но, она што е значајно, како единствен примерок во однос на другите правни системи, е присуството на акти *sui generis*. Тоа и го прави специфичноста на македонскиот политички систем.

Д-р Јелена Трајковска-Христовска
доцент, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

ЕЛЕМЕНТИ НА ПОСТАПКАТА ЗА ОЦЕНКА НА УСТАВНОСТА НА НОРМАТИВНИТЕ АКТИ ПРЕД УСТАВНИОТ СУД НА РМ

Анстракт: Основните елементи на постапката за контрола на уставноста на нормативните акти пред уставните судови се: *субјектите (предлагачи)* кои можат да ја покренат постапката и *начинот* на покренување на истата. Прецизното нормативно уредување на прашањето за постапката за оценка на уставноста пред уставните судови, предвидува детално регулирање на елементите на оваа постапка. Обата споменати елементи, се исклучително важни, зошто конечно од истите зависи колку ќе биде ефикасен системот на контрола на уставноста. Елементите на постапката директно го детерминираат одговорот на тоа колку уставниот суд ќе биде „вистински чувар на уставноста“ од една страна, дали системот ќе хибернира и „инцидентно“ ќе одлучува по уставни спорови или ќе има простор за активистички пристап кој ќе го постави прашањето за демократска легитимација на судот да креира полтика, во една сосема друга крајност.

Сето споменато ја остава импресијата дека прецизното определување на субјектите кои можат да ја покренат постапката за оценка на уставноста пред уставните судови како и начинот на покренување на истата, не е само прашање од техничка природа.

Jelena Trajkovska Hristovska, PhD
Assistant professor, Faculty Law “Iustinianus Primus”
University “Ss. Cyril and Methodius” - Skopje

Elements of the Procedure for Control of the Constitutionality of Normative Acts at the Constitutional Court of Republic of Macedonia

Abstract : The principal elements of the procedure for control of the constitutionality of the legal acts at the constitutional courts are: *the subjects (the initiators)* that may initiate the procedure and *the modus* of the initiation of the procedure. The precise normative regulation of the issue of the procedure for constitutional review at the constitutional courts, requires detailed regulation of the elements of this procedure. Both elements are exceptionally important because the efficiency of the system of control of constitutionality of legal acts, depends on them. The elements of the procedure directly determine whether the constitutional court shall be the “true guardian of the constitutionality” on hand, or whether the system shall hibernate and “incidentally” decide upon constitutional disputes, or there shall be room for an activist approach that will pose questions about the democratic legitimacy of the court to create politics, on the other, completely opposite hand.

This leaves us with the impression that the precise regulation of the subjects that may initiate the procedure at the constitutional courts and the modus for initiation, is not a mere technical issue.

Keywords: Constitutional court, Initiators, Procedure, Control of constitutionality.

Проф. д-р Сејфула Османи,
вонреден професор, декан на Правниот факултет
Меѓународен универзитет во Струга
Страшо Ангелески,
Адвокат од Скопје,
(поранешен дипломатски претставник на Меѓународниот Центар за развој на
миграциона политика (seated in Vienna) во Република Македонија од 2000-2006).

ГРАНИЦИ НА ОДГОВОРНОСТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПОВРЕДА НА ПРИНЦИПОТ НА ЧОВЕКОВА БЕЗБЕДНОСТ ЗА ВРЕМЕ НА ЕВРОПСКАТА БЕГАЛСКА КРИЗА 2015/2016 ГОДИНА

Анстракт: Во 2009 година Собранието на Република Македонија ја донесе РЕЗОЛУЦИЈАТА ЗА МИГРАЦИОНАТА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2009-2014 година, која резолуција во 2015 година беше заменета со нова резолуција за периодот 2015-2020 година. Двете резолуции претставуваа главна политичка платформа за зајакнување на македонското законодавство од областа на миграционата политика на државата. Иако Република Македонија имаше етаблирано нејзин азилски систем во склад со меѓународните и европските стандарди, почетокот на бегалската криза од 2015./ 2016 година беше посебно изненадувачки за сите нејзини надлежни државни органи; државата беше соочена со ДЕЛИКАТНАТА неопходност од ПРАВИЛНО балансирање на обврската на нејзините органи за ДОСЛЕДНА примена на концептот на **НАЦИОНАЛНАТА БЕЗБЕДНОСТ** наспроти нејзината обврска за доследно почитување и применување на концептот на **ЧОВЕКОВАТА БЕЗБЕДНОСТ** (*human security*), последново видено од перспектива на доследно почитување на сите релевантни меѓународно-правни инструменти од подрачјето на мигрантското/ бегалското право. Во светло на претходното, целта на овој труд не е да ја опише конкретната реакција на надлежните државните органи во различните фази на бегалската криза, вклучувајќи тука правење на било каква анализа на евентуално фактички сторените повреди на правата на мигрантите и бегалците од страна на РМ, ниту пак детално да го прикаже и оцени одговорот на ЕУ во релација на оваа криза. Наместо последново, главната цел на трудот е да ја развие тезата дека, Република Македонија **ПОВТОРНО ЌЕ ЈА ПЛАТИ ИСТАТА ЦЕНА НА КРИТИКА ЗА НЕХУМАНО И НЕЧОВЕЧКО ПОСТАПУВАЊЕ СО БЕГАЛЦИТЕ** во случај на евентуално нов бран на прилив на мигранти и бегалци на нејзината територија. Ова ќе биде слулај се додека Република Македонија и понатаму остане со истиот нејзин статус на држава-кандидат за членство во ЕУ. Иако не може да биде тужена пред Европскиот суд на правдата, Република Македонија сепак и понатаму ќе биде соочена со ризикот да биде повикана на одговорност за **НЕХУМАНОСТ** и **НЕЧОВЕЧНОСТ** пред Европскиот суд за човекови права. Консекветно, трудот завршува со финален заклучок, дека, токму нејзиниот статус на држава-кандидат за членство во ЕУ претставува сосема солидна правна основа за целосно исклучување на нејзина било каква одговорност за било која повреда на Европската конвенција за човекови права, посматрано од перспектива на релевантните права на мигрантите и барателите на азил.

Клучни зборови: национална, безбедност, човекова безбедност, миграциона политика.

*Проф. д-р Ангел Ристов,
вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје*

ПРАВОТО НА НУЖЕН ДЕЛ ВО ГРАЃАНСКИОТ ЗАКОНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: РЕАЛНА ПОТРЕБА ИЛИ „КАМЕН ЗА СОПНУВАЊЕ“ ПРИ ПЛАНИРАЊЕТО НА НАСЛЕДСТВОТО

Анстракт: Правото на нужен дел претставува ограничување на слободата на тестаментално располагање. Тоа е со закон определен дел од оставината кој им припаѓа на одредени законски наследници, а со кој тестваторот не може слободно да располага. Од појавата на овој институт во римското право, па до денес, неговата функција останува непроменета, а тоа е обезбедувањето на најблиските роднини на оставителот. Денес општествените, економските и семејните односи се значително променети, за разлика од минатото кога единствената егзистенција за членовите на семејството било наследството. Токму овие промени ја доведуваат во прашање оправданоста на постоењето на овој институт. Дали нужниот дел претставува реална потреба или „оставштина“ на минатото и традицијата? Дали неговото постоење во современите услови на живеење не е повеќе надминато и непотребно, имајќи предвид дека децата уште за време на живот веќе го добиле или потрошиле своето право на нужен дел? Од друга страна, од година во година, се повеќе се зголемува бројот на стари лица во старечки домови. Децата не ја возвраќаат љубовта, вниманието и должноста за издршка на родителите, во иста мера, знаејќи дека по силата на законот им следува одреден дел од оставината. Поради ова, во практиката многу често се избегнува правото на нужен дел. Водени од сопственото чувство на правичност и од желбата да се располага со својот имот неограничено, граѓаните склучуваат договори за подарок со задржување на правото на сопственост, со право на плодотројување или станување, договор во случај на смрт, договор за доживотна издршка или многу ретко договор за отстапување на имот за време на живот. Овие аргументи ни даваат за право да го поставиме прашањето за ревидирање на улогата и поставеност на правото на нужен дел во македонското наследно право, кое во реалност повеќе се јавува како „камен за сопнување“ и изигрување на законот отколку реална потреба на граѓаните. Законодавецот не треба да биде слуга на историјата и традицијата, туку треба да ги прилагодува законските одредби во духот на современите потреби на граѓаните. Во таа смисла, во Граѓанскиот законик е неопходно законодавецот да предвиди воведување на субјективни услови за остварување на нужниот дел, со цел да се избегнат бројните злоупотреби на правото. Ова ќе придонесе за остварување поголема слобода на граѓаните да располагаат со имотот за случај на смрт според своето чувство на праведност, секому според заслуженото. Но, исто така, ваквата измена ќе ги натера децата повеќе да водат грижа и да посветат внимание на старите и изнемоштени родители.

Клучни зборови: нужен дел, нужни наследници, нужно наследување.